

SLACHTA MARGIT NEMZETI SZOCIÁLPOLITIKAI INTÉZET

JELZŐ KUTYA KIKÉPZŐJE
SZOCIÁLIS ÁGAZATI KÉPZÉS
KÖZPONTI SZÓBELI TÉTELSORA

Jóváhagyta:

Csizi Péter

szociális ügyekért felelős helyettes államtitár

Kiadva:
2023. november

A vizsgafeladat megnevezése: Jelző kutyák alkalmazásához szükséges rehabilitációs ismeretek

A vizsgafeladat leírása: A szóbeli tételsorból a vizsgázó 1 tételt húz. 1 tételen 2 kérdés szerepel (az első a hallássérülés, a második az epilepszia vagy a cukorbetegség témakörére vonatkozik).

A vizsgafeladat időtartama: 30 perc (felkészülési idő: 20 perc, válaszadási idő: 10 perc).

A tételek megválaszolásához az írásbeli felkészülés eszközein (papír, írószer) kívül segédeszközök nem használhatók.

Az első részben található vizsgakérdések azok, amelyeket a vizsgázó kap. A kérdések alatt található „*Kulcsszavak és összefüggések*” rész kizárólag a vizsgáztató számára készült, mely néhány szempont megadásával az értékelést segíti (azt a vizsgázó nem kaphatja meg).

A vizsgafeladat értékelésének szempontjai vizsgarészenként

- Feladat megértése, a lényeg kiemelése	0-10 pont
- Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása	0-20 pont
- Tartalmi kifejtés, elvek, folyamatok ismerete és alkalmazása	0-30 pont
- Összefüggések értelmezése	0-16 pont
- Megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	0-12 pont
- Szaknyelv alkalmazása	0-12 pont

Vizsgarészenként összesen adható maximum: 100 pont

A vizsgarészek eredményét átlagolni kell. A vizsgafeladat akkor eredményes, ha a vizsgázó a megszerezhető összes átlagpontszám legalább 51%-át (51 pontot) elérte.

1. tétel

A) Magyarázza el, milyen módon viselkedne hallássérültekkel való kommunikáció során!

B) Mutassa be az epilepszia jellemzőit és a rohamok keletkezését!

2. tétel

A) Ismertesse a hallássérülés személyiségre, életvitelre gyakorolt hatásait!

B) Írja le az epilepsziás működészavarok főbb fajtáit!

3. tétel

- A) Hogyan segítene hallássérülteknek az artikuláció, intonáció és hangerő kutyával való vokális kommunikáció során szükséges szabályozásában?**
- B) Mutassa be a rohamkészséghez kapcsolódó főbb jelenségeket, és kategorizálja a leggyakoribb rohamtípusokat!**

4. tétel

A) Jellemezze a hallásukat műtéti úton helyreállított hallássérültek helyzetét!

B) Nevezzen meg életkorhoz köthető epilepsziaformákat és jellemezze az életkor jelentőségét a gyógyhajlam tekintetében!

5. tétel

A) Mutassa be a hallássérülések fokozatait és következményeiket!

B) Beszéljen arról, milyen esetben járhat az epilepszia agykárosodással vagy szellemi hanyatlással!

6. tétel

A) Mutassa be a siketek által használt kommunikációs csatornákat!

B) Milyen környezeti ingerek válhatnak ki epilepsziás rohamot?

7. tétel

- A) Ismertesse a hallásjavító eszközök jellemzőit és szerepüket a kommunikáció elősegítésében!**
- B) Mit nevezünk aurának, milyen módokon képes a beteg elfojtani a rohamokat, és mennyire lehet veszélyes a rosszullét?**

8. tétel

- A) Mutassa be a hallássérültek kommunikációjának sajátosságait, valamint a nonverbális kommunikáció lehetőségeit!**
- B) Hogyan valósul meg az epilepsziával élők rehabilitációja?**

9. tétel

- A) Mutassa be a kommunikációt segítő főbb alternatív, illetve kiegészítő kommunikációs megoldásokat siketek esetében (jelnyelv, szájról olvasás)!**
- B) Mit kell a hozzátartozóknak (vagy adott esetben a tréning során a kiképzőnek) a roham alatt megfigyelni, és hogyan segíthet?**

10. tétel

- A) Mutassa be a hallás szerepét, illetve azokat a fizikai és szocio-kognitív területeket, amelyek sérülése esetén zavart szenvedhetnek!**
- B) Mit értünk halmozott és "status" rohamok alatt, és mikor léphet fel roham utáni bénulás?**

11. tétel

A) Ismertesse a hallássérülés definícióját és okait!

B) Magyarázza el a rohamnaptár és a tájékoztató kártya szerepét, jelentőségét!

12. tétel

A) Magyarázza el, miért fontos és hogyan oldható meg a hallássérült emberek helyzetének átértékelése, személyiségük, viselkedésük megértése!

B) Ismertesse az epilepszia lehetséges kórokait!

13. tétel

- A) Miért alakulhat ki a hallássérültek szociális elszigetelődése, milyen negatív pszichés hatások érhetik őket?**
- B) Hogyan lehet diagnosztizálni az epilepsziát? Jellemezze a különböző diagnosztikai eljárásokat!**

14. tétel

A) Ismertesse a hallássérültek hatékony gondozásának feltételeit és főbb módszereit!

B) Elemezze az epilepsziások rehabilitációjának előnyös hatásait, illetve a folyamatos gondozás által kialakított betegségtudat okozta problémákat!

15. tétel

- A) Ismertesse a főbb fogyatékosági típusokat, az ezekkel élők alapvető képességeit és korlátait, valamint a hallássérültekre vonatkozó főbb specifikumokat!**
- B) Magyarázza el, miért lehet szükséges a pszichoterápia epilepsziás betegek esetében!**

16. tétel

A) Mutassa be az életkor szerepét a hallássérültek rehabilitációjában!

B) Jellemezze az epilepszia főbb kezelési eljárásait!

17. tétel

- A) Mutassa be a halmozottan sérült hallássérültek különleges igényeit és gondozásuk lehetőségeit!**
- B) Ismertesse az epilepsziával élők speciális családi, pszichés problémáit!**

18. tétel

- A) Mutassa be a hallássérültek (re)habilitációjának különböző válfajait, helyszíneit, szolgáltatási sajátosságait!**
- B) Ismertesse az epilepsziás betegek társadalmi befogadással kapcsolatos problémáit, foglalkoztatási nehézségeit!**

19. tétel

- A) Írja le a hallássérüléssel összefüggő beszédképességi fogyatékosság jelenségét és következményeit!**
- B) Milyen viselkedési, szocio-kognitív problémák a leggyakoribbak a gyerekeknél? Mi határozza meg, hogy normál vagy speciális iskolákban képezzék, oktassák az epilepsziával élő gyermeket?**

20. tétel

- A) Mutassa be a hallássérült személyekkel való hatékony együttműködés módszereit, szempontjait!**
- B) Jellemezze az epilepsziás gyermek otthoni és iskolai nevelése során felmerülő döntési helyzeteket!**

1. tétel

A) Magyarázza el, milyen módon viselkedne hallássérültekkel való kommunikáció során!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

A hallássérülés fokozatai:

1. Nagyothallás – enyhe, közepes, súlyos
2. Siketség

Segédeszköz (implantátum, hallókészülék)

A hallássérült által használt kommunikációs módszerek (szájról olvasás, jelnyelv, esetleg tolmács közreműködése)

Nonverbális kommunikáció, testtartás, gesztusok, figyelmi funkciók, egyéni érzékenység, személyiség, intelligencia, egyéb fogyatékoság van-e

Javasolt viselkedési szempontok

B) Mutassa be az epilepszia jellemzőit és a rohamok keletkezését!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

Epilepszia fogalma

A rohamok keletkezése

Tünetei - izgalmi góc - izgalom szétterjedési agyterületek

Az epilepsziák felosztása:

- tüneti-idiopathiás (ismeretlen okú – a neuronok membránjának, ioncsatornák molekuláinak rendellenessége)
- fokális-generalizált (körülrít, egy féltekében vagy mindkét félteke érintett)

2. tétel

A) Ismertesse a hallássérülés személyiségre, életvitelre gyakorolt hatásait!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

A hallássérülés által okozott fogyatékoság:

- beszéd hallásának, értelmezésének zavara → kommunikációs zavar
- környezeti zajok segítenek a tájékozódásban – egyensúlyprobléma
- hallóideg károsodás → mozgásbizonytalanság
- szociális adaptáció, a társadalmi életben akadály
- következményes psychés zavarok

A személyiséget érintő tényezők:

- mozaikszerű információk, a lényegi összefüggések hiánya, információdeficit
- a figyelmet irányító információk hiánya
- merevebb személyiség, megszokott sémák alkalmazása
- vizuális benyomások hangsúlya
- mások szándékának gyakori félreértése (agresszió, önértékelési problémák)
- kapcsolatok beszűkülése

B) Írja le az epilepsziás működészavarok főbb fajtáit!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

Epilepsziák tünettán szerint 2 fő csoport - fokális és generalizált

Fokális (parciális vagy lokalizációhoz köthető) epilepszia tünetei

Generalizált epilepszia

Grand mal (nagyroham)

Absence rosszullét

Mioklónus roham

Asztatikus roham

3. tétel

A) Hogyan segítené hallássérülteknek az artikuláció, intonáció és hangerő kutyával való vokális kommunikáció során szükséges szabályozásában?

Kulcsfogalmak és összefüggések:

A hallássérültek beszédének jellemzői

A kutyával való beszédkommunikáció: rövid, jól elkülönülő hangjelek, kézjelekkel lehet párosítani, egyéni kommunikációs rendszer kialakítása a gazdakutya páros részére, a képességeik függvényében.

Szerepjáték, fokozatos gyakorlás

kiképző alkalmazkodása a kliens kiejtéséhez

Metakommunikációs kódrendszer kialakítása, kézjelek

KÖZÖS NYELV KIALAKÍTÁSA!

B) Mutassa be a rohamkészséghez kapcsolódó főbb jelenségeket, és kategorizálja a leggyakoribb rohamtípusokat!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

Rohamkészség: görcshajlam, görcsküszöb és epilepszia összefüggései

Görcskészséget fokozó, görcsküszöböt csökkentő tényezők

Speciális forma: a terhességi toxaemia

Gyakoribb rohamtípusok

1. Generalizált:

a) absence roham

b) grand mal roham

2. Parciális vagy fokális rohamok

3. Komplex parciális roham

Az aura

4. tétel

A) Jellemezze a hallásukat műtéti úton helyreállított hallássérültek helyzetét!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

A hallás anatómiai alapjai:

- hallószerv részei és feladata
- hallássérülés típusai: vezetékes és idegi
- vezetékes

Műtéti kezelés lehetőségei:

- hallókészülék - hallójáratban - középfülben
- BAHA (Bone Anchored Hearing Aid) - csontba ágyazott hallókészülék
- Timpanoplasztika, hallócsontok plasztikája
- Cochlearis implantátum (CI)

Hallás CI műtét után - beszédhang természetellenes, robotszerű vagy csipogó

B) Nevezzen meg életkorhoz köthető epilepsziaformákat és jellemezze az életkor jelentőségét a gyógyhajlam tekintetében!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

Életkor jelentősége

Örökletes tényezők által meghatározott görcskészség

Az agy fejlődési és érési folyamatainak szerepe

Csecsemőkor: jellegzetes életkorfüggő idiopátiás formák

Kisgyermekkor: absence-epilepszia, illetve benignus fokális (centrotemporális vagy tarkólebenyi) epilepszia

Serdülőkor: a korábbi epilepsziák hajlamosak megszűnni, illetve életkorra jellemzően megjelenhet a serdülőkori benignus mioklónus-epilepszia, absence, illetve ébredési GM epilepszia

Felnőttkor: lokalizációhoz köthető epilepsziák, temporális lebeny epilepszia, komplex parciális roham

5. tétel

A) Mutassa be a hallássérülések fokozatait és következményeiket!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

Hallássérülés fokozatai:

1. Nagyothallás enyhe: 30-40 dB
 közepes: 40-60 dB
 súlyos: 60-80 dB
2. Siketség: 80 dB feletti hallásküszöb

Normális: a hallásküszöb 10 dB-ig terjedő hangerősségnél van

Gyógyypedagógiai kategorizálás: nagyothalló – siket

A hallás hiányának, illetve csökkenésének következményei

Elsődleges és másodlagos következmények

B) Beszéljen arról, milyen esetben járhat az epilepszia agykárosodással vagy szellemi hanyatlással!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

Az epilepsziák többsége nem okoz agysérülést

DE! Az epilepszia csak szövődmény, nem elsődlegesen - az alapbetegség következtében felléphet mentális retardáció, agysérülés.

Agysérülés kiváltó okok

Roszcullétek kezelésének szerepe

Status epilepticus

Gyógyszerelés okozta zavarok a szellemi teljesítőképességben

ESESS (electrical status epilepticus of slow sleep), illetve Landau-Kleffner syndroma

6. tétel

A) Mutassa be a siketek által használt kommunikációs csatornákat!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

A hallás mennyiségi és minőségi romlása miatt a vizuális kommunikáció kerül előtérbe

Kommunikációs csatornák:

- magyar jelnyelv
- nemzetközi jelnyelv
- szájról olvasás
- írótolmácsolás
- totális tolmácsolás (beszédről jelnyelvre és vissza)
- ujj-abc
- nonverbális kommunikáció elemei (testtartás, gesztusok, mimika)

Jelnyelv: a nyelvi kommunikációt vizuális úton közvetítő forma

Szájról olvasás: beszédértés vizuális formája (fejleszti a nyelvi kombinációs készséget, a vizuális emlékezetet)

Írásbeli kommunikáció

Tapintás fontossága: segítőkutya jelzés/interakció-kezdemenyezés a sérült emberrel

B) Milyen környezeti ingerek válthatnak ki epilepsziás rohamot?

Kulcsfogalmak és összefüggések:

Alkalmi görcsök és epilepszia közti különbség

Alkalmi rohamok okai

Epilepsziabetegek potenciális rohamprovokáló tényezői

Reflex epilepsziák -hangra, fényre

Akaratlagos előidézés öningerléssel

7. tétel

A) Ismertesse a hallásjavító eszközök jellemzőit és szerepüket a kommunikáció elősegítésében!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

Halláscsökkenés típusai: vezetékes, idegi eredetű, kevert zavar

BAHA (Bone Anchored Hearing Aid)

Cochleáris implantáció

Agytörzsi implantáció

Hallókészülék

Részei: mikrofon, erősítő, hallgató

Típusai: dobozos, fül mögötti, fülbe helyezhető, szemüvegszárba épített

Adó-vevő készülék

Az eszközök gyakorlati alkalmazhatóságának korlátai

A hangjelző kutya képzésének a használt eszközhöz igazított specifikumai

B) Mit nevezünk aurának, milyen módokon képes a beteg elfojtani a rohamokat, és mennyire lehet veszélyes a rosszullét?

Kulcsfogalmak és összefüggések:

Görög szó, „fuvallat”

A rohamokat közvetlenül megelőző, visszatérő jelenségek

Rohamok elfojtása: a tudati szint (arousal) emelése

Önkondicionálás

Rohamjelző kutya szerepe – figyelmeztetés, külső stimulálás

A rohamok veszélyei

Absence rohamok – dezorientáltság - elkóborolhat

Komplex parciális rohamok: a céltalan mozgások, tudatzavar

8. tétel

A) Mutassa be a hallássérültek kommunikációjának sajátosságait, valamint a nonverbális kommunikáció lehetőségeit!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

Lényegi különbség a hallókkal szemben
a beszéd alaki, tartalmi eltérései, társuló fogyatékoság

Feladat: a fogyatékoság kiegészítése

Szurdopedagógia

Bilingvális módszer

Nonverbális:

Jelkommunikáció – ujj-abc – jelnyelv

Szájról olvasás

Testbeszéd

Technikai segítség

B) Hogyan valósul meg az epilepsziával élők rehabilitációja?

Kulcsfogalmak és összefüggések:

Epilepsziabetegek rehabilitációja - a gondozás folyamán

Team-munka: ideggyógyászaton belül - epileptológus, elektroencefalográfus, neuropszichológus, pszichológus, szociális munkás, pszichiáter, gyógypedagógus foglalkozási és szociális rehabilitáció

Hátrányt okozó tényezők

Rehabilitációs szempontú epilepsziagondozás alapelvei:

monoterápia – alkat - antiepileptikum-vérszint monitorozás

Tartós gondozás azonos gondozó orvos által

Gyógyszer-rezisztencia - műtéti megoldás - kivizsgálás

Rohamjelző kutya szerepe

9. tétel

A) Mutassa be a kommunikációt segítő főbb alternatív, illetve kiegészítő kommunikációs megoldásokat siketek esetében (jelnyelv, szájról olvasás)!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

A siketnéma szó jelentése, a jelentéstartalom változása és elfogadottsága

Siketség

Következmények

Prelingvális, posztlingvális siketség

Demutizálás

A jelnyelv „betűje” az ujj-abc

Szájról olvasás

B) Mit kell a hozzátartozóknak (vagy adott esetben a tréning során a kiképzőnek) a roham alatt megfigyelni, és hogyan segíthet?

Kulcsfogalmak és összefüggések:

A megfigyelés, adatszolgáltatás fontossága: a rohamot megelőző, az alatti és azt követő események pontos leírása támpont a kezelőorvos számára

Aura jelentkezése

Motoros tünetek

Öntudat megőrzése, részleges, teljes elvesztése

Roham utáni zavart viselkedés

Status epilepticus

Sérülés vagy más bántalom elkerülésének módjai

Videofelvétel készítése

10. tétel

A) Mutassa be a hallás szerepét, illetve azokat a fizikai és szocio-kognitív területeket, amelyek sérülése esetén zavart szenvedhetnek!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

A hallás funkciója: hangingerek felismerése, idegrendszeri feldolgozása, értelmezése - megismerés, tájékozódás, veszélyhelyzetek

A környezet jelenségeit közvetíti, akarattal nem kapcsolható ki

Felkészít - rugalmasság, alkalmazkodás

Magatartást irányító jelleg

Kapcsolatfelvétel és kapcsolattartás

Beszéd elsajátítása→társas kapcsolat, kommunikáció, szocializáció fejlődése, az emberi társadalomban való részvétel

fejleszti, kialakítja a gondolkodást, tanulási képességet

A magyar lakosság kb. 10%-a hallássérült

B) Mit értünk halmozott és "status" rohamok alatt, és mikor léphet fel roham utáni bénulás?

Kulcsfogalmak és összefüggések:

Halmozott rohamok

Status epilepticus

Okok: akut encephalopathia pl. anyagcserezavar, toxikus hatás, központi idegrendszeri infectio, vagy agyi nyomásfokozódás, oedema

Formái:

Nagyrohamokból (grand mal) keletkező status epilepticus

Parciális rohamokból álló status epilepticus

Komplex parciális status epilepticus

Absence status (enyhébb forma)

Postconvulsív bénulás (Todd-paresis) - Agykérgi mozgatóközpontokat érintő rohamok

11. tétel

A) Ismertesse a hallássérülés definícióját és okait!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

Definíció: orvosi szempontból

Gyógypedagógiai értelemben

Okok

A károsodás létrejöttének ideje alapján: pre-, peri-, postnatalis időszakban

Veleszületett okok

Szerzett okok

B) Magyarázza el a rohamnaptár és a tájékoztató kártya szerepét, jelentőségét!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

Rohamnaptár: időrendi áttekintés a rohamok gyakoriságáról, napszaki eloszlásáról, minőségéről, más eseményekkel való összefüggéséről

gyógyszer vagy gyógyszer-kombináció hatása

provokáló tényezők felderítése

Rohamnapló szolgálhat azonosító kártyaként

Tájékoztató kártya tartalma rosszullét esetére

Segítségadás megkönnyítése

12. tétel

A) Magyarázza el, miért fontos és hogyan oldható meg a hallássérült emberek helyzetének átérzése, személyiségük, viselkedésük megértése!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

A hallássérülés primer és szekunder következményei

Társadalmi és jogi környezet: negatív és pozitív diszkrimináció

A rehabilitációs folyamat részterületei

orvosi, pedagógiai, foglalkoztatási, szociális

A társadalmi megítélés megváltoztatása

érzékenyítő tréningek, ismeretterjesztés, integrált oktatás, érdekképviselés,

jogszabályalkotás, jogi és szociális védelem

Szimulációs módszer

Empatikus és türelmes attitűd

B) Ismertesse az epilepszia lehetséges kórokait!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

Csoportosítás: tüneti és idiopátiás epilepsziák

Idiopátiás: az ok nem ismert

Tüneti: veleszületett okok

Agyi fejlődési rendellenességek

Magzati vagy perinatális agyi károsodás

Genetikai betegségek

Veleszületett anyagcserebetegségek

Szerzett okok

Baleseti agysérülések

Agydaganatok

Gyulladásos megbetegedések

Éreredetű agyi sérülések (infarktus, agyvérzés)

Toxikus hatások

13. tétel

A) Miért alakulhat ki a hallássérültek szociális elszigetelődése, milyen negatív pszichés hatások érhetik őket?

Kulcsfogalmak és összefüggések:

Korai életkor - a hallás hiánya - a társakhoz való viszony, szocializálódás

Beszéd kialakulása gátolt, következményes kommunikációs és szociális adaptációs zavar, autisztikus viselkedés jelei.

Beszéd hiánya vagy késő fejlődése - részképességszavar, tanulási zavar
szegregált vagy integrált oktatás

pályaválasztás, munkában való részvétel, egzisztenciális problémák, magánéleti izoláció, családalapítás nehézségei

Megelőzés: korai ellátás, szűrés
rehabilitációs program

Későbbi életkor - nagyobb pszichés teher - társas kapcsolatokból izoláció

Rehabilitáció - pszichés segítségadás, az egyéb rehabilitációs módszerek

Kutyás terápia potenciális hatásai

B) Hogyan lehet diagnosztizálni az epilepsziát? Jellemezze a különböző diagnosztikai eljárásokat!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

Neurológus feladata

Neurológiai és gyermekgyógyászati, belgyógyászati vizsgálat

Diagnosztikus eljárások

EEG

Poligráfia

Video-EEG

Ictalis és interictalis EEG

Képalkotó eljárások

Csecsemőkor

Agyi UH

MRI

Komputer tomográfia (CT)

SPECT vizsgálat

PET

14. tétel

A) Ismertesse a hallássérültek hatékony gondozásának feltételeit és főbb módszereit!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

Minél korábbi kiszűrés → ORVOSI REHABILITÁCIÓ

újszülöttszályon vagy 1 hónapos korig visszarendelve
védőnői hálózatban

1 éves kor: játékkal hanghallás vizsgálata

3 éves kor: játék-audiometria

5 éves kor, 13-14 éves kor, 17-18 éves kor: audiometria

Gondozás megtervezése

Hallássérültek oktatásának intézményrendszere Magyarországon – PEDAGÓGIAI REHABILITÁCIÓ

Korai fejlesztők hálózata

Integrált ellátás óvodában, általános iskolában, illetve középfokú intézményben
vagy pedagógiai szakszolgálatnál

Speciális intézmények – EGYMI, szegregáltan, specifikus oktatás,
kommunikációs módszerek megtanítása, kialakítása egyénre szabottan (jelnyelv,
bilingvális oktatás, szurdopedagógia, logopédia)

Szakképzés

FOGLALKOZÁSI és SZOCIÁLIS REHABILITÁCIÓ

Halló kutya szerepe!

B) Elemezze az epilepsziások rehabilitációjának előnyös hatásait, illetve a folyamatos gondozás által kialakított betegségtudat okozta problémákat!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

A betegség hátrányai

A rehabilitáció előnye

A gondozás igényének különböző szintjei

Betegségtudat tényezői:

tartós gyógyszeresedés, orvosi vizsgálat, életmód

pszichológiai kezelés

Epilepszia rohamjelző kutya szerepe

15. tétel

A) Ismertesse a főbb fogyatékosági típusokat, az ezekkel élők alapvető képességeit és korlátait, valamint a hallássérültekre vonatkozó főbb specifikumokat!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

Fogyatékoság fogalma

Fogyatékoságok felosztása

1. Mozgássérültség: a fogyatékoság a FIM szerint értelmezhető
2. Látássérültség: maradványlátás vagy teljes vakság
3. Hallássérültség: hallás hiánya-tájékozódás, beszéd kialakulása-kommunikáció, szocializáció
4. Értelmi fogyatékoság: mértékétől függ az önálló életvitel-külső felügyelet
5. Beszédfogyatékoság (dadogás, dysarthria, aphasia, dysphasia, némaság, elektív mutismus) - kommunikációs zavar
6. Autizmus, pervazív zavarok: önálló életvitel, ítélőképesség, beszéd
7. Siketvakság: súlyos tanulási és kommunikációs probléma
8. Súlyos, illetve halmozott fogyatékoság: min. kétféle, az egyik súlyosnak minősített

Az SNI fogalma

A hallássérültek rehabilitációjának specifikumai

B) Magyarázza el, miért lehet szükséges a pszichoterápia epilepsziás betegek esetében!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

A pszichoterápia meghatározása

A pszichoterápia szerepe epilepsziásoknál

Fokozott betegségtudat, felvilágosítás, compliance javítása

Konfliktushelyzetek kezelése

Kisgyermek - túlvédett, óvott gyermek, következményes magatartási és adaptációs zavarok

Serdülőkorban: nehezebb a párkapcsolat kialakítása

Felnőttkorban: pályaválasztás, pályamódosítás, családalapítás, megfelelés

Egyéni és csoportos pszichoterápia – a társadalmi beilleszkedés érdekében

16. tétel

A) Mutassa be az életkor szerepét a hallássérültek rehabilitációjában!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

A hallássérülés következményei

Korai felismerés és gondozás jelentősége, megoldásai

Hallássérült tanulók oktatása – integráció-szegregáció, speciális óvoda, iskola, szakiskola

A hangos beszéd kialakulása után hallássérültté vált hallássérültek jellemzői

B) Jellemezze az epilepszia főbb kezelési eljárásait!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

Nem gyógyszeres eljárások

A szervezet természetes védekezési reakciói, hajlamosító tényezők tudatos kerülése

Magatartásterápia

Gyógyszeres megoldások

Műtéti eljárás

Speciális kivizsgálás (MRI, SPECT, PET, agyfelszíni EEG, neuropsychologia)

Műtét feltételei

Alternatív kezelési módszerek

17. tétel

A) Mutassa be a halmozottan sérült hallássérültek különleges igényeit és gondozásuk lehetőségeit!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

A halmozott fogyatékoság: 2 vagy több fogyatékoság együtt

Ok: betegség vagy trauma

Siketvaktság: látás és hallássérülés együttesen

Hallássérülés és mozgáskorlátozottság

Hallássérülés és értelmi fogyatékoság

A halmozottan sérültek oktatása általában speciális iskolákban

Technikai-eszközös feltételek, szakemberek

Munkába illesztés fokozott nehézség

Munkaterápia, szociális foglalkoztató

Nappali ellátó intézmények, napközi otthonok

Bentlakásos ellátást nyújtó szociális intézmények

B) Ismertesse az epilepsziával élők speciális családi, pszichés problémáit!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

A probléma nagyrészt az epilepszia természetétől és kezelhetőségétől függ

Betegségtudat - compliance kérdése

Edukációtól - megküzdés képessége

Gyermek: önállóság elvesztéséhez vezető túltámogatás, overprotektív nevelés

Serdülő: a túl szoros kötés – nincs természetes elszakadás – problémák önértékelésben, párválasztásban

Szülő: kedvezőtlenül terhelheti a gyermeket, valamint torzulhat az ideális apai-anyai szerepmegosztás

A családon, szociális közösségeken belüli elfogadás szerepe a reális énkép kialakításában

Önálló életvitelre való felkészítésre törekvés - részvétel a családi döntésekben, feladatok és kötelezettségek

18. tétel

A) Mutassa be a hallássérültek (re)habilitációjának különböző válfajait, helyszíneit, szolgáltatási sajátosságait!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

Rehabilitáció fogalma

Részei: orvosi, pedagógiai, foglalkozási és szociális rehabilitáció

Hallássérülés rehabilitációja

Korai szűrés, kötelező szűrések, illetve a szerzett hallássérülés mihamarabbi orvosi ellátása, segédeszköz

Pedagógiai rehabilitáció vagy habilitáció – integrált vagy szegregált oktatás

Szakképzés, foglalkozási rehabilitáció vagy habilitáció

Szociális ellátások rendszere

B) Ismertesse az epilepsziás betegek társadalmi befogadással kapcsolatos problémáit, foglalkoztatási nehézségeit!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

Régen: elmebetegség, különleges képességek

Ma: tartózkodás, idegenkedés óvodában, iskolában, munkahelyeken

Téher a gyógyszer beadása

Megoldás lehet a többségi társadalom nevelése: érzékenyítő programok

Ismeretterjesztés, oktatásban egészségnevelés keretén belül

Pályaválasztás

Munkaképességet befolyásoló tényezők

Defenzív szemlélet a munkaadók részéről: negatív szelekciót eredményező előítéletek, féltelmek

Az epilepsziás munkavállaló megítélése

Gépjárművezetői alkalmasság megítélése

Önsegítő csoportok

19. tétel

A) Írja le a hallássérüléssel összefüggő beszédkésztségi fogyatékosság jelenségét és következményeit!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

Elsődleges és másodlagos következmények

A halláskárosodás - beszédkommunikációban érthető ejtés elmarad, erősen sérül

Dysarthria - kóros intonáció, tempó, artikuláció

Korai hallássérülés - a beszélt nyelv nem tud kialakulni

Korlátozott a nyelvi alapokon történő fogalmi gondolkodás kialakulása

Módosul a megismerő tevékenység, a térbeli tájékozódás

A kieső hangingerek miatt a látótérre szűkül az információ beérkezése

A verbális ingerek nem irányítják a magatartást és a látást

Nem érti a beteg a körülötte zajló eseményeket, az egész személyiség megváltozhat

B) Milyen viselkedési, szocio-kognitív problémák a leggyakoribbak a gyerekeknél? Mi határozza meg, hogy normál vagy speciális iskolákban képezzék, oktassák az epilepsziával élő gyermeket?

Kulcsfogalmak és összefüggések:

Az epilepszia gyermekkorban relatíve jól gyógyítható, de évekig tartó gyógyszeres kezelés, orvosi ellenőrzés szükséges.

A gyógyszerelést 2-5 év rohammentesség, leállít + 2 év – gyógyult.

Az epilepsziás gyermekek 20-30 %-a magatartási, tanulási, figyelmi, éretlenségi problémák vagy mentális retardáció.

A pszichiátriai zavarok (hypermotilitás, magatartászavar, figyelemzavar) előfordulási aránya epilepsziás gyermekekben sokszorosa az átlagpopulációhoz képest.

Absence epilepszia - nagy arányban az IQ-jukhoz képest alacsonyabb tanulmányi, társadalmi-foglalkoztatási előmenetel.

Iskolai nehézségek, részképességzavarok – betegség és előítéletek miatt.

Pedagógiai rehabilitáció: a mentális-tanulási-magatartási problémák felmérése, pedagógiai-pszichológiai megsegítés.

Besorolás: SNI vagy BTM kategória - megfelelő fejlesztés

Középsúlyos esetek fejlesztése, gondozása: speciális gyógypedagógiai óvoda, iskola.

Súlyos mentális retardált epilepsziások: fejlesztő iskola vagy bentlakásos intézet.

Nevelés „buktatói”: stressz, feszültség, izgalom szerepe a roham kiváltásában.

Túlzott óvás - önállótlan, bizonytalan, gyengébben teljesítő gyerekek.

Bizonyos életmódi korlátozások a rohamozás időszakában szükségesek lehetnek

Gyógyult gyerekeknél a rossz iskolai teljesítmény, a magatartási, beilleszkedési zavarok, zárkózottság, gátlásosság vagy gátlástalanság megmaradhat – elkerülése: epilepszia kezelésével együtt pszichológiai gondozás.

20. tétel

A) Mutassa be a hallássérült személyekkel való hatékony együttműködés módszereit, szempontjait!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

Szociálisan kompetens viselkedés kialakítása hallássérültekkel, empátia, türelem

A hallássérültek hiperszenzitív személyiségűek

Kommunikáció - jelnyelv, szájról olvasás, testbeszéd, szemkontaktus, jeltolmács

Kommunikáció szekvenciája: figyelmének felhívása, odafordulás, szemkontaktus, finom érintés vagy intés, háttérzaj csökkentése, jó megvilágítás, ideális távolság (1,5-2 méter, lássa a szájunk mozgását). A ne figyeljünk másfelé.

Egyszerűen érthető megfogalmazás, rövid mondatok

Írásos kommunikáció - főleg csoportban, előre megtervezett témában

Meg nem értés esetén nem hangosabb, hanem lassabb, artikuláltabb ismétlés

A hallássérült számára igen fárasztó az egész napos koncentráció

Infokommunikációs akadálymentesítés, vizuális eszközök használata

B) Jellemezze az epilepsziás gyermek otthoni és iskolai nevelése során felmerülő döntési helyzeteket!

Kulcsfogalmak és összefüggések:

Iskolai nevelés szempontjai: edukáció, felvilágosítás

Félelem az iskolában keletkező rohamtól

Képesség az elsősegélynyújtásra (pedagógus) - tudatos felelősségvállalás

Elutasítás: hiedelem

Túlvédés vs. egyénre szabott, rugalmas, minimális korlátozás - önállóság

Mozgás- és ingerszegény életmód - rossz testalkat és kedélyállapot

Otthoni szempontok:

A gyógyszereszedés - fáradékony, aluszékony - ne kivételezzünk

Egyénre szabott pihenési időszakok

Provokáló tényezők elkerülése

Magatartászavarok, izoláció - párkapcsolat kialakítása nehéz

ZÁRADÉK

A dokumentum elektronikus aláírással hitelesített

BM/29229-4/2023.